

Список використаних джерел:

1. Іванець, Т. М., Фролкіна, С. О. Роль переміщених закладів вищої освіти у забезпеченні соціальної безпеки ВПО. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. Вип. 45. С. 129–132.
2. Кудінова, М., Кожанова, Д. Психологічні особливості внутрішньо переміщених осіб: теоретичний аналіз проблеми. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2024. Вип. 2 (63). С. 18–24.
3. Сичова, В. В., Левченко, С. С. Потреби студентів-ВПО закладів вищої освіти м. Харкова в соціальних послугах в умовах російсько-української війни. *SOCIOПРОСТІР: міждисциплінарний електронний збірник наукових праць з соціології та соціальної роботи*. 2022. № 12. С. 40–51.

Галина Олійник,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та
соціальної педагогіки,*

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Анастасія Уманців,

*здобувач першого рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,*

*Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

БУЛІНГ У СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ПРОФІЛАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства серед молоді надзвичайно загострилася проблема насильства, здійснюваного самими дітьми один щодо одного. Хоча статистичні дані свідчать про зниження темпів зростання насильства в середовищі юнацтва, це швидше зумовлено демографічними чинниками, в той час як рівень криміналізації в дитячо-юнацькому середовищі лишається високим.

На думку фахівців, у суспільстві з низьким рівнем поведінкової культури роль усіх соціальних інститутів спотворюється. Поряд з іншими факторами, що породжують насильницьку злочинну поведінку юнаків (криза моралі, економічна нестабільність, негативне мікросередовище), особливої актуальності набуває вплив засобів масової інформації, соціальних мереж та ін. Саме це створює інформаційний фон, на якому молодь формує хибний світогляд щодо способу та стилю життя, моделей поведінки, шляхів досягнення своїх цілей. Через масмедіа відбувається поширення на все суспільство кримінальної субкультури. Нав'язування негативних образів сучасних героїв зрештою виправдовує насильство й ідеалізує культ жорстокості. Уже на підсвідомому рівні спотворюється уявлення молоді про добро і зло. Дуже швидко

молода людина стає соціально дезорієнтованою, а відсутність системної профілактики в навчальних закладах й недостатня увага щодо виховання в сім'ї штовхають особистість на асоціальний шлях розвитку.

Зважаючи на це, проблема насильства в студентському середовищі є недостатньо розробленою вітчизняними науковцями. Частково вона висвітлювалася Г. Беженаром, О. Дроздовим, Л. Лушпай, В. Оржеховською, В. Ролінським та іншими. Проблемою булінгу займалися також зарубіжні науковці І. Бердишев, М. Нечаєва, К. Кампулаен, І. Кон, Д. Корнелл, Н. Крауфорд, Д. Олвеус, К. Паура, І.Ресанен та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Британські вчені Д. Лейн та Е. Міллер [1] визначають булінг як довготривалий процес усвідомленого жорстокого поводження, фізичного чи психічного, з боку індивіда або групи щодо іншого індивіда, який не здатен себе захистити в даній ситуації.

Дослідники виділяють таку класифікацію всіх видів булінгу:

I група – це певні прояви, які пов'язані із активними формами приниження;

II група – це прояви, що пов'язані зі свідомою ізоляцією.

Крім того, в залежності від походження, **булінг поділяють** на вертикальний – від керівництва, або відповідно від підлеглих, і горизонтальний – від колег або студентів.

Зважаючи на способи агресії та цькування булінг може бути: фізичним; словесним; соціальним.

Можна виокремити зовнішні і внутрішні причини появи булінгу.

Зовнішні причини на рівні соціуму загалом і групи зокрема Внутрішні причини на рівні особистості. А ще наслідком в багатьох випадках є різноманітні психічні захворювання. В сфері діяльності булінг має як негативні наслідки: зменшення активності діяльності і зниження її ефективності так і позитивні: підвищення мотивації до успіху [2].

Більшість педагогів-практиків, соціальних педагогів, психотерапевтів та консультантів вважають, що проблема профілактики булінгу може бути вирішена в три етапи:

I етап (крок), найвідповідальніший, полягає в тому, щоб визнати, що така проблема існує. Визнання проблеми в рамках освітнього закладу вимагає, щоб хтось узяв на себе ініціативу сказати про її існування і про роботу з нею.

II етап (крок) – визначення проблеми. Не може існувати в кожній ЗВО уніфікованих ознак визначення проблеми.

III етап (крок) – виконання програми.

Профілактична робота соціального педагога чи психолога загалом націлена на попередження виникнення булінгу, створення сприятливого психологічного клімату у ЗВО взагалі і в кожній групі зокрема. Психолог (соціальний педагог) повинен уважно ставитися до проблеми взаємостосунків у ЗВО, оптимізуючи форми спілкування у

педагогічному і студентському середовищі. Він повинен допомагати розв'язувати конфлікти і суперечки, сприяти адаптації студентів. Паралельно з профілактикою явища проводиться діагностика наявності булінгу та виявлення його жертв.

Висновок. Загалом, соціальна профілактика, спрямована на попередження і ліквідацію булінгу в студентських колективах, має на меті насамперед мінімізацію його впливу на соціалізацію особистості. Основними формами просвітницької роботи з даного питання є виступи на батьківських зборах; лекції в яких розповідається про причини зародження булінгу, його наслідки для формування особистості; круглі столи і семінари, націлені на обговорення проблеми булінгу в колективах; індивідуальні та групові консультації.

Список використаних джерел:

1. Вальчишена С. Б. Насильство як соціальна проблема: виступ на батьківських зборах. *Шкільному психологу. Усе для роботи*. 2012. № 9. С. 35-38.
2. Лушпай Л. І. *Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення (на прикладі досвіду середніх загальноосвітніх шкіл Великої Британії)*. К., 2010. С. 126–131.

Лілія Хмурич,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: Світлана Калаур,

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нині волонтерський рух займає надзвичайно вагомий роль в нашій країні, особливо вагомість волонтерства суттєво підвищився з початком повномасштабної російсько-української війни. Так, у законі України [4] зазначено, що «волонтером» може бути така «фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» (ЗУ «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 за №3236-VI). Іншими словами волонтер – це особа, яка діє добровільно, а його діяльність є неприбутковою. Тому можемо констатувати, що студенти-волонтери як суб'єкти волонтерської діяльності мають змогу суттєво вдосконалити свої професійні уміння налагоджувати ефективну комунікацію та підвищити рівень професійної компетентності.